

begrænset, hvor megen tid man bør bruge på de ofte stærkt forskrevne udenlandske stednavne, kan man blot med en Putzger ved hånden nemt konstatere, at Deepholt er grevskabet Diepholz (hvor da også den specielt omtalte lokalitet Wagenfeld befinder sig). Og hvorfor kaldes Poul Plancke i registeret for Flanke?

Troels Dahlerup

AAGE FASMER BLOMBERG: De magre år. Odense 1660-1700. Udg. af Odense kommune, i kommission hos Odense Universitetsforlag, 1980. 458 s. 200,85 kr. (i abonnement 133,95 kr.).

I den stort anlagte Odense bys historie er perioden 1660-1700 overdraget til en virkelig specialist, lektor dr. phil. Aage Fasmer Blomberg. Forfatteren har forlængst placeret sig som Fyns-historikeren par excellence med værket om *Faaborg By's Historie I-II*, 1955-1956 og den 700 sider store afhandling om *Fyns vilkår under svenskekrigene 1657-1660*, 1973, hvortil kommer talrige mindre afhandlinger i bl.a. de lokalhistoriske årbøger.

I 14 afsnit føres vi rundt i Odenses administrative, politiske, økonomiske, sociale og kirkeligt-kulturelle forhold i perioden. Det er en imponerende præstation at skrive en så omfattende redegørelse for langt størstedelens vedkommende på basis af utrykte kilder hentet i Rigsarkivet og i Landsarkivet for Fyn. En egentlig eksplicit overordnet problemstilling med tilhørende tesis for bogen savner man, men titlen synes særdeles berettiget – for der var tale om et samfund og en by i tilbagegang, ja i virkeligheden i en slags opløsningstilstand i alt fald i den første tid efter 1660. En lang række by-funktioner var ved at smuldre bort. På grund af de høje priser på fødevarer i kølvandet på den længselsfuldt ventede fred med Sverige var en stor del af borgerskabet flyttet ud på landet, skatteopkrævningen var suspenderet, fattigvæsenet var netop i nødens stund uden midler og dertil kom tunge indkvarteringsbyrder også da freden var en kendsgerning. Den forgældede by havde et betydeligt tilgodehavende hos staten og kongen, men netop da man skulle til at afregne var staten i virkeligheden gået bankerot. Borgmester og råds sidste muligheder for at finde penge var at inddrive en resterende brandskat, men dette medførte en konflikt mellem borgerne og byens styre – et opgør, der endte for kongen og Højesteret og som demonstrerede store modsætninger i byen og en helt utrolig mistillid til byens ledelse. Oven i al elendigheden fulgte nye indkvarteringer, som gejstligheden plejede at være forskånet for, og så kom de gejstlige og alle de andre i hårene på hinanden. Hvordan de rigtige fattigfolk må have haft det i de år, tør man ikke tænke på.

Bogens styrke ligger som nævnt i fremdragelsen og ordningen af et enormt, ubenyttet kildemateriale, men forfatteren har også i høj grad haft held med at indplacere Odense by i en rigshistorisk sammenhæng, således at forstå, at alle begivenheder og forhold i byen er relateret til centralmagtens lovgivning og magtudøvelse. Afsnittet om Central- og lokalstyre 1660-1700 er ikke blot af interesse for byens historie, men rummer f.eks. en mængde oplysninger til den unge enevældes administrations- og forvaltningspraksis.

Den meget letlæste og ofte underfundige fremstilling indbyder på tre punkter til kritik. For det første savner man et udblik til de øvrige provinsbyer og til det i denne periode stærkt expanderende København; dernæst er det et spørgsmål om

ikke de mange snævert afgrænsede økonomisk-soziale beskrivelser og redegørelser berøver perioden som helhed noget af dens dynamik?

Sidst og mest alvorligt: Hvis hovedproblematikken havde været klarere formuleret i en indledning eller der dog i det mindste havde været et konkluderende afsnit med (forsøg på) en samlet vurdering af Odenses problemer m.h.t. bystyre, administration, økonomi, handel, sociale og kulturelle forhold, havde forfatteren gjort det lettere for brugerne.

Det hjælper dog meget, at bogen indledes med en fyldig indholdsfortegnelse og afsluttes med et omfattende noteapparat, en fyldig kilde- og litteraturfortegnelse samt et navneregister. Bogen vil være et udmærket, ja uomgængeligt hjælpemiddel til såvel Odense bys og Fyns historie som til Danmarks historie i enevældens første epoke.

Helge Gamrath

HELGE GAMRATH: 1600-1728. Københavns Historie II. Gyldendal, 1980. 326 s. III.

Karakteristisk nok planlægges i vore dage populærhistoriske arbejder altid med speciel vægt på nutiden, og som den nys afsluttede Københavns Historie gav indledningsbindet den umulige opgave at dække såvel middelalder som 1500-tallet, skal andetbindet på en gang omhandle Christian IVs indsats som Enevældens unægtelig noget anderledes udseende stad. Men forfatteren har skilt sig udmærket fra opgaven, bl.a. ved simpelthen konsekvent at dele bindet op i to selvstændige halvbind, hver om sin tidsalder. Med stor fortælleglæde har han ikke mindst haft nytte af de stedse talrigere »øjenvidneskildringer«, det være sig rejseberetninger eller den begyndende topografiske litteratur (som f.eks. Jens Wolfs *Enconomion* 1654). Det er fornem populærhistorie, der fuldt ud lever op til de høje krav, vi er vant til at stille; men (ud over den omfattende og ajourførte litteraturfortegnelse) har det næppe større fagvidenskabelig interesse.

Troels Dahlerup

INGRID HAMMARSTRÖM (red.): Kalmarområdets forntid och stadens äldste utveckling. Tiden intill 1300-talets mitt. Kalmar stads historia I. Kalmar, 1979. 416 s. III.

Från Kalmarunionens stad till den nya stadsgrundningen på Kvarnholmen (1654). Kalmar stads historia II. Kalmar, 1982. 407 s. III.

PER JANSSON: Kalmar under 1600-talet. Omland, handel och krediter. Doktorsavhandling ved Uppsala universitetet (Resumé af 3 utrykte afhandlinger). *Studia Historica Upsaliensia* 125. Uppsala, 1982. 22 s.

Som den sidste af Sveriges større byer, med Stockholm som en bemærkelsesværdig undtagelse, har nu også Kalmar fået en monumental, moderne byhistorie i 3 bind, hvoraf de to er udkommet.

Det var rektoren for gymnasiet i Kalmar, Erik Nordell, der i 1967 tog initiativ til værket, hvilket hurtigt blev fulgt op af bystyret med de nødvendige bevillinger og nedsættelsen af en redaktionskomité med Ingrid Hammarström, professor i byhistorie ved Stockholms universitet, som hovedredaktør. Der er skabt et ikke bare smukt og indbydende værk men også en byhistorie, der forener videnskabe-